

Електронні бібліографічні ресурси (ЕБР)

За дистанційним курсом «Електронні бібліографічні ресурси (ЕБР)»,
організованим Харківською державною науковою бібліотекою імені В. Г. Короленко
та Дистанційною академією «Основа».

Укладач Мурашко О. С.

Дистанційний курс «Електронні бібліографічні ресурси (ЕБР)»

Організатори:

Харківська державна наукова бібліотека імені
В. Г. Короленко

Дистанційна академія «Основа»

Тематичний план курсу:

1. Сутність та специфіка електронної бібліографії. Структура бібліографічної діяльності в електронному середовищі.
2. Класифікація бібліографічних електронних ресурсів (БЕР).
3. Бібліографічний пошук: стратегія в електронному середовищі. Бібліографічні браузері.
4. Бібліографічний опис ресурсів віддаленого доступу (у т.ч. постів із соціальних мереж. Бібліографічне посилання. Стилi оформлення списку наукових публікацій.
5. Генерування БЕР. Корпоративна каталогізація.
6. УДК: загальне уявлення, принципи та методика класифікування.
7. Бібліографічне обслуговування користувачів. Інформаційна соціалізація, інформаційне самообслуговування.
8. Віртуальна виставка у бібліотеці як бібліографічний ресурс.
9. Інновації у створенні та просуванні рекомендаційних бібліографічних ресурсів (буктьюб, фанбук, букслем, лонгрід та ін.).
10. Нотатка у Фейсбуці: можливості, обмежені фантазією.
11. Система підготовки БЕР в Україні. Організація та управління БЕР.

Електронна бібліографія

Комп'ютерна бібліографія

Віртуальна бібліографія

Технобібліографія

Вебліографія

Онлайнграфія

**«комп'ютерна (електронна) бібліографія
відрізняється тим, що для створення
бібліографічної інформації, її поширення
та використання застосовують
комп'ютерну техніку і пов'язані з нею
електронні канали соціальної комунікації»**

*Галина Миколаївна Швецова-Водка,
проф., канд. іст. наук, спеціаліст у
галузі бібліографії*

«Електронна бібліографія являє собою вид бібліографії, техніко-технологічні можливості якої знімають обмеження у обсягах бібліографічних ресурсів, забезпечують їх необмежену у часі та просторі доступність та оперативний пошук»

*Ісаак Григорович Моргенштерн,
проф., д-р пед. наук, бібліографознавець*

«Електронна бібліографія – пізнавально-інформаційна, ціннісно-орієнтуюча, соціокультурна інфраструктура системи електронних соціальних комунікацій, що забезпечує ціннісну орієнтацію в масиві джерел знання (інформаційних об'єктів фіксованих текстів, традиційних і електронних документів, книг, публікацій)»

**Валерій Олександрович Фокеєв,
проф., д-р пед. наук,
чл.-кор. Міжнар. акад. інформатизації при ООН**

Форми існування електронної бібліографічної інформації

Електронний
бібліографічний
запис

Бібліографічні
електронні
ресурси

Суспільні функції бібліографічної інформації в електронному середовищі

Пошукова
Комунікативна
Оціночна
Бібліометрична
Наукометрична
Статистична
Історико-культурна
Наукознавча

Електронна бібліографічна продукція -

сукупність електронних
бібліографічних посібників як
результати та способи бібліографічної
діяльності в електронному середовищі,
а також бібліографічні послуги, які
надаються в електронному середовищі

Для позначення будь-якого інформаційного ресурсу в електронній формі нині використовують поняття «електронний ресурс».

Для характеристики бібліографічної продукції, яка за визначенням є інформаційною, використовуємо поняття «бібліографічні електронні ресурси»

Багатоаспектна класифікація бібліографічних електронних ресурсів

Розробка: Г. М. Швецова-Водка, Л. Ф. Трачук

За суспільним призначенням:

- бібліотечно-каталожні
- державні
- науково-допоміжні
- рекомендаційні
- видавничо-книготорговельні

За видами відображених документів:

- текстові
- нетекстові
- аудіовіртуальні
- інші види
- документи різних видів

За видами документів відносно їх способу існування у зовнішньому середовищі. БЕР, що відображають

- видання
- твори, опубліковані у виданнях
- видання і твори, опубліковані у виданнях
- депоновані
- неопубліковані
- документи різних видів

За змістово-територіальними зв'язками документів, що відображаються у БЕР

- краєзнавчі
- країнознавчі
- не пов'язані за змістом з територіальною ознакою

Багатоаспектна класифікація бібліографічних електронних ресурсів

За типами літератури, що відображається у БЕР

- правові першоджерела
- політичні першоджерела
- науково-дослідницька література
- довідкова література
- навчальна література
- науково-популярна література
- художня література
- література різних типів

За місцем видання (генерації) документів

- міжнародні
- загальнодержавні
- місцевий друк / електронні ресурси

За змістом документів, що відображаються:

1. універсальні
2. багатогалузеві
  - 2.1. комплексно-тематичні
  - 2.2. бібліографічні
3. галузеві
  - 3.1. загальногалузеві
  - 3.2. вузькогалузеві
  - 3.3. тематичні (проблемно-орієнтовані)
  - 3.4. біобібліографічні
  - 3.5. персональні

За ступенем згортання інформації

- про первинні документи/ресурси
- вторинні документи/ресурси
- про первинні та вторинні документи/ресурси

Багатоаспектна класифікація бібліографічних електронних ресурсів

За мовою документів

- мономовні
- полімовні

За зовнішньою формою

- стаціонарні
- нестаціонарні

За можливостями доступу з конкретного комп'ютера

- локальні
- віддалені

За ступенем завершеності

- завершені (стабільні)
- інтегровані (перемінні)

За зв'язками з певним документальним фондом

- склад певного фонду
- незалежно від наявності документів у фонді

За способом бібліографічного відбору

- реєстраційні
- вибіркові (рекомендаційні, якісний відбір)

За наявністю друкованого аналогу

- оригінальні (ЕК)
- аналогові

За структурою змісту

- лінійні
- гіпертекстові

Багатоаспектна класифікація бібліографічних електронних ресурсів

За можливостями пошуку

1. За пошуком за формальними ознаками
  - за автором
  - за назвою
  - за місцем видання
  - за роком видання
  - за видом документів
  - за мовою
  - за іншими формальними ознаками
2. За пошуком за змістом
  - за словом з назви, анотації, реферата
  - за предметною рубрикою
  - за предметним словником
  - за тезаурусом
  - за схемою класифікації
  - За сукупністю змістовних ознак.

3. Мішані

За обставиною побутування у зовнішньому середовищі

- опубліковані
- неопубліковані

За жанром:

- електронний каталог
- аналітичні бази даних (електронна картотека статей)
- бази даних
- електронний бібліографічний покажчик
- електронний бібліографічний огляд (відео-огляд) букблог
- електронна тематична картотека
- електронний бібліографічний бюлетень
- електронний бібліографічний журнал
- прес-дайджест (прес-кліпінг)
- віртуальна (електронна) виставка
- бібліографічна довідка
- пам'ятка читачу та ін.

За наявністю зв'язків з повними текстами документів

- пов'язані
- не пов'язані

Багатоаспектна класифікація бібліографічних електронних ресурсів

За способом бібліографічної характеристики

- сигнальні бібліографії
- предметизовані
- систематизовані індекси
- анотовані
- реферативні
- дайджестові
- критичні оглядові
- комплексні

За часом видання (генерації) документу

- поточні
- ретроспективні
- перспективні
- інтегровані

За режимом доступу

- відкритого
- обмеженого
- персонального

За походженням документі/ресурсів

- складальні (наборні)
- скановані
- оцифровані
- трансформовані

За технологією доступу

- мережеві (онлайнові):
інтернет-документи,
документальні локальні
системи
- немережеві (офлайнові:
доступні за місцем створення)

За каналом сприйняття інформації

- візуальні
- аудіальні
- аудіовізуальні

За програм. засобами: створені у програмному середовищі

- УФД/біб-ка
- МАРК
- ИРБИС
- Absotheque

За операційною системою: створені за допомогою

- MS-DOS
- Windows
- за іншими операційними системами
- з використанням декількох оперативних систем

Методика і технологія створення бібліографічних електронних ресурсів

- бібліографічне виявлення;
- бібліографічне відображення;
- бібліографічна характеристика
- бібліографічне групування (списки літератури, бібліографічні показники: тематичні показники, розділи; в електронних – це точки доступу, можливості пошукової системи)

Типові помилки при генерації бібліографічних електронних ресурсів

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
«повнотекстова та інформаційна метабібліографія»	Виду інформаційна метабібліографія не існує. Вся бібліографічна діяльність є інформаційною
Персональні та біобібліографічні показчики	Не є синонімами
Web-бібліографія	Термін «вебліографія». Українською чи все англійською

Типові помилки при генерації бібліографічних електронних ресурсів

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
Бібліографічні буктрейлери (реклама книги)	Буктрейлер сам по собі бібліографічний ресурс. Бібліографічний буктрейлер – реклама бібліографічного ресурсу
Створити науковий бібліографічний покажчик	Науковий бібліографічний покажчик – не має такого виду. Є науково-допоміжний

Типові помилки при генерації бібліографічних електронних ресурсів

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
<p>Вступна стаття і передмова вживаються як синоніми</p>	<p>Не є синонімами Вступна стаття – пишуть фахівці; присвячена безпосередньо об’єкту. Передмова = від укладачів – пишуть бібліографи; про покажчик (принципи відбору, склад тощо)</p>
<p>Предметний покажчик як складова алфавітно-предметного покажчика</p>	<p>Предметний покажчик у БП є одним із допоміжних покажчиків. Науково-довідковий (методично-довідковий) апарат: передмова, вступ. ст., доп. покажчики, додатки, зміст.</p>

Типові помилки при генерації бібліографічних електронних ресурсів

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
Бібліографічний запис = бібліографічний опис	Бібліографічний опис – є одним із елементів біб. запису (опис, рубрики, шифр тощо)
Шифр УДК (ББК – не використовується!!!)	Класифікаційний індекс УДК
Документи, книжкові та періодичні джерела	Поняття «документ» ширше, до нього входять і книги, і періодичні видання

Типові помилки при генерації бібліографічних електронних ресурсів

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
<ul style="list-style-type: none"> • Бібліографічні матеріали та покажчик • Біобібліографічний покажчик праць та газетних статей<ul style="list-style-type: none"> • Наукова школа та бібліографія [персоналії]: біобібліографія • Спогади учнів, бібліографія праць: [біобібліографічний покажчик]	<p>Тема: біобібліографічний покажчик</p>
<p>Відсутність паспорту БД або короткої характеристики (опису)</p>	<p>Розміщувати паспорт ЕК чи БД Давати коротку характеристику ЕК чи БД</p>

Типові помилки при генерації бібліографічних електронних ресурсів

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
<p>Відсутність інформації про укладачів ресурсу</p>	<p>Обов'язково!!! Як в традиційних, так і в електронних. Відділ чи конкретна людина</p>
<p>В назві БЕР не використовувати поняття «традиційні» «нетрадиційні».</p>	<p>Називати БЕР за об'єктами відображення, тематикою, галуззю</p>

Вебліографія -

це вид бібліографії

Рекомендаційна вебібліографія

Рекомендаційний
список сайтів як засіб
орієнтації в
електронних ресурсах

Науково- допоміжна вебліографія

Облік всіх ресурсів, що
існують в мережі

Рекомендації при складанні вебліографії

за Л. Ф. Трачук

- 1) уточнення цільового та користувацького призначення вебліографічного покажчика (в анотації)
- 2) назва максимально інформативна (можливість на етапі попереднього знайомства)
- 3) основні завдання укладачів: відбір і систематизація найцінніших ресурсів Інтернет для рекомендації їх користувачам
- 4) не всі бібліотеки надають переліки власної електронної бібліографічної продукції, яку вони створюють (виставки, буктрейлери тощо)

Рекомендації при складанні вебліографії

за Л. Ф. Трачук

- 5) спеціальним бібліотекам треба розробити ґрунтовні галузеві вебліографічні посібники (за профілем діяльності)
- 6) обласні бібліотеки – впорядкування краєзнавчих електронних ресурсів
- 7) національні бібліотеки України – універсальні та багатогалузеві
- 8) бібліотеки-методичні центри – вебліографічні посібники для бібліотечних фахівців
- 9) при систематизації матеріалу варто використовувати існуючі звичні для користувачів та спеціалістів класифікаційні схеми, рубрикатори

Бібліографічний опис електронних ресурсів

Чинні стандарти, що регламентують правила бібліографічного опису

ДСТУ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис.

ДСТУ 7-82-2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов.

ДСТУ 7.80:2007. Бібліографічний опис. Заголовок.

ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою.

ГОСТ 7.12-93. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке.

ДСТУ 7093:2009. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи.

Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11-2004).

Бібліографічний опис електронних ресурсів

Транслітерація кирилиці латиницею

Для української мови

Постанова Кабінету

Міністрів України № 55 від

27 січня 2010 р. «Про

впорядкування

транслітерації українського

алфавіту латиницею»

Для російської

МОВИ

Правила транслітерації

Держдепартаменту США

Схема бібліографічного опису електронного ресурсу

Основна назва [Загальне позначення матеріалу] = Паралельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. – Відомості про видання / відомості про відповідальність, що відносяться до видання, додаткові відомості про видання (повторне видання). – **Вид ресурсу (обсяг ресурсу)**. – Місце видання : назва видавництва, ім'я видавця, рік видання. – Кількість фізичних одиниць. – (Основна назва серії чи підсерії = Паралельна назва серії / відомості, що відносяться до серії або підсерії / відомості про відповідальність, що відносяться до серії або підсерії, № т.). – **Режим доступу: ... (дата звернення: ...)**. – **Інформація про джерело основної назви.**

Особливості бібліографічного опису електронного видання віддаленого доступу

Для скорочення
URL електронної адреси
рекомендується використовувати
сервіс bit.ly

<http://bitly.com>

Дякую за увагу!

